

**СПОРАЗУМ ИЗМЕЂУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И _____
О УЗАЈАМНОМ ПОДСТИЦАЊУ И ЗАШТИТИ УЛАГАЊА**

Република Србија и _____ (у даљем тексту: Стране уговорнице),

У жељи да промовишу већу економску сарадњу у односу на улагања од стране држављана и привредних друштава једне Стране уговорнице на територији друге Стране уговорнице;

Сматрајући да ће Споразум стимулисати проток капитала и економски развој Страна уговорница;

Верујући да ће промовисање улагања допринети економском напретку и одрживом развоју Страна уговорница;

Препознајући да се ови циљеви могу постићи без угрожавања међународно признатих права радника, здравља, безбедности и животне средине,

Споразумеле су се о следећем:

Дефиниције

Члан 1.

У смислу овог споразума:

1. Израз „улагање” значи имовину коју улагач једне Стране уговорнице директно улаже на територији друге Стране уговорнице, у складу са њеним законима и прописима и обухвата посебно, мада не и искључиво следеће облике имовине:

а) својину на покретним и непокретним стварима као и друга стварна права, као што су хипотека, залога, јемство, плодоуживање и слично;

б) уделе, акције, као и друге врсте хартија од вредности са правом учешћа у привредном друштву;

в) новчана потраживања повезана са инвестицијом по основу уговора о кредиту који је дат привредном друштву на рок од пет или више година, ако имају природу подређених потраживања;

г) права интелектуалне својине, (ауторска права и остала сродна права, патенти, индустријски дизајн или модели, жигови), као и право на *goodwill*, техничке процесе и *know how*;

д) уговоре о јавно-приватном партнерству закључене у складу са прописима Стране уговорнице на чијој територији се врши улагање, укључујући концесије за истраживање, вађење и коришћење природних богатстава.

Израз „улагање” не значи:

а) новчано потраживање које проистиче искључиво из:

(1) комерцијалног уговора за продају робе или услуга између улагача са територије једне Стране уговорнице и правног или физичког лица са територије друге Стране уговорнице;

(2) кредита додељених у вези са комерцијалним уговорима из подтачке 1. ове тачке, или

б) други облик улагања који није усмерен на стицање економске и друге пословне користи;

Промена облика у који се улажу средства неће утицати на њихов карактер као улагања.

2. Израз „улагач” означава:

а) физичко лице које има држављанство једне Стране уговорнице и улаже на територији друге Стране уговорнице под условом да то лице није и држављанин друге Стране уговорнице.

б) физичко лице које има двојно држављанство Републике Србије и _____, а које ће се сматрати држављанином оне Стране уговорнице у којој има пребивалиште, односно боравиште у трајању дужем од годину дана,

в) правно лице основано или на други начин правоваљано организовано у складу са важећим законима и прописима једне Стране уговорнице, које има седиште на територији те Стране уговорнице као и суштинску пословну активност и

које улаже на територији друге Стране уговорнице, под условом да није непосредно или посредно у већинској својини држављана друге Стране уговорнице.

3. Израз „приходи” означава новчане износе које доноси улагање и обухвата, посебно, али не и искључиво, профит, капиталну добит, дивиденде, камате на новчане износе настале по основу улагања, накнаде по основу права интелектуалне својине и сличне накнаде.

4. Израз „територија” означава:

- а) У односу на Републику Србију:
територију над којом Република Србија врши суверена права и јурисдикцију у складу са својим националним законодавством и међународним правом.
- б) У односу на _____:

Подстицање и заштита улагања

Члан 2.

1. Свака Страна уговорница ће подстицати улагања друге Стране уговорнице на њеној територији и дозвољавати таква улагања у складу са својим важећим законодавством и овим споразумом.

2. Улагања улагача сваке Стране уговорнице ће, на територији друге Стране уговорнице, уживати правичан и равноправан третман и пуно заштиту и безбедност. Ниједна од Страна уговорница неће неразумним или дискриминаторним мерама ометати улагача друге Стране уговорнице у управљању, одржавању, коришћењу, уживању или располагању његовим улагањима на својој територији.

3. Повреда правичног и једнаког третмана у смислу овог споразума значи:

- а) ускраћивање права на заштиту у кривичном, парничном или управном поступку;
- б) битну повреду судског или управног поступка;
- в) испољавање самовоље у поступку;
- г) дискриминацију по основу пола, расе или верске припадности;
- д) принуду, претњу или узнемиравање улагача.

4. Третман пуне заштите и безбедности из става 2. овог члана не обухвата заштиту улагача од промене закона и прописа.

5. Свака Страна уговорница ће стварати повољне услове, у складу са својим прописима за издавање виза и радних дозвола које се траже на њеној територији са циљем да улагачи друге Стране уговорнице могу обављати активности у вези са улагањем.

6. Реинвестирање добити остварене по основу улагања које се врши у складу са прописима Стране уговорнице на чијој територији је првобитно улагање извршено, уживаће исту заштиту као и првобитно улагање.

Национални третман и третман најповлашћеније нације

Члан 3.

1. Свака Страна уговорница ће на својој територији обезбедити улагањима друге Стране уговорнице третман који је једнако повољан као третман који се обезбеђује улагањима сопствених улагача или улагањима улагача трећих држава, зависно од тога који је повољнији.

2. Свака Страна уговорница ће гарантовати, на својој територији, улагачима друге Стране уговорнице, у погледу управљања, одржавања, коришћења, уживања или располагања њиховим улагањима, третман који је једнако повољан као третман који додељује сопственим улагачима или улагачима трећих земаља, зависно од тога који је повољнији.

3. Одредбе ст. 1. и 2. овог члана неће се тумачити као обавеза Стране уговорнице да улагачима друге Стране уговорнице даје било какву предност у третману, преференцијале или привилегије које прва Страна уговорница даје улагачима из неке треће државе у оквиру:

а) свог садашњег или будућег чланства у економској унији, царинској унији, зони слободне трговине, монетарној унији или у сличном међународном споразуму којим се оснивају овакве уније или други облици регионалне сарадње, или

б) било каквог међународног споразума или аранжмана који се у целости или делимично односи на опорезивање.

4. Одредбе ст. 1. и 2. овог члана неће се тумачити као обавеза Стране уговорнице да се подвргне било каквом другом механизму решавања спорова са

улагачем друге Стране уговорнице осим оног који је предвиђен у члану 14. овог споразума.

Накнада губитака

Члан 4.

1. Страна уговорница на чијој територији улагачи друге Стране уговорнице претрпе штету услед рата или другог оружаног сукоба, ванредног стања, побуне, устанка или немира, обезбедиће у погледу накнаде, обештећења, повраћаја или другог начина накнаде штете, улагачима друге Стране уговорнице третман који је једнако повољан као третман који та Страна уговорница даје сопственим улагачима или улагачима било које треће државе.

2. Без обзира на одредбе става 1. овог члана, улагачима једне Стране уговорнице који, у било којој од ситуација наведених у том ставу, претрпе штету на територији друге Стране уговорнице, која је последица:

а) заплене имовине која им припада, од стране органа власти друге Стране уговорнице, или

б) уништавања њихове имовине од стране органа власти друге Стране уговорнице,

а које није последица оружаног сукоба и није било неопходно услед настале ситуације, обезбедиће се без одлагања правична и одговарајућа накнада претрпљене штете настале запленом или уништавањем њихове имовине.

Експропријација

Члан 5.

1. Улагања улагача било које Стране уговорнице неће бити национализована, експроприсана, нити подвргнута другим мерама по дејству једнаким национализацији или експропријацији (у даљем тексту: експропријација) на територији друге Стране уговорнице, осим када је законом или на основу закона друге Стране уговорнице утврђен јавни интерес. Експропријација ће се вршити уз примену закона, на недискриминаторној основи, уз адекватну накнаду која ће се извршити без одлагања.

2. Накнада из става 1. овог члана ће одговарати тржишној вредности експроприсаног улагања каква је била непосредно пре експропријације или пре него што је експропријација постала опште позната чињеница, у зависности од тога шта је било пре, и обухватаће законску затезну камату обрачунату од дана када је експропријација извршена до датума исплате.

3. Оштећени улагач има право, у складу са прописима Стране уговорнице која врши експропријацију, на хитно решавање његовог предмета од стране судског или другог независног органа те Стране уговорнице, и на вредновање његовог улагања у складу са принципима наведеним у овом споразуму.

4. Експропријација која произлази из мера или низа мера Стране уговорнице без формалног преноса права својине или трајне заплене (у даљем тексту: посредна експропријација) има једнако дејство као непосредна експропријација. Утврђивање да ли мера или низ мера Стране уговорнице представља посредну експропријацију, врши се од случаја до случаја, на чињеницама заснованој истрази, која поред осталих елемената обухвата и:

- а) економски утицај тих мера, при чему сама чињеница да мера или низ мера има супротан ефекат на економску вредност улагања не значи да је посредна експропријација извршена,
- б) обим у којој мере утичу на различита, разумна очекивања у односу на улагања која се подржавају, и
- в) природу тих мера;

5. У изузетним случајевима, мера или низ мера коју је Страна уговорница прописала и применила да би се заштитили легитимни социјални циљеви, као што су здравље, безбедност и животна средина, не представља посредну експропријацију.

Трансфери

Члан 6.

1. Свака Страна уговорница ће гарантовати улагачима друге Стране уговорнице слободан трансфер новчаних износа који се односе на њихова улагања, по измирењу фискалних обавеза улагача, а посебно, мада не и искључиво:

- а) уложеног капитала и додатних средстава за одржавање или повећање уложених средстава;

- б) добити, дивиденди, камата, капиталне добити, накнада за ауторска права и друге накнаде и износе који произлазе из директног улагања;
- в) средстава добијених на основу отплате кредита одобрених привредним друштвима са роком отплате дужим од пет година;
- г) прихода од укупне или делимичне продаје или ликвидације покривеног улагања;
- д) износа накнада исплаћених на основу чл. 4. и 5. овог споразума, и
- ђ) плаћања на основу судских или арбитражних одлука проистеклих из решавања спорова у смислу члана 14. овог споразума;
- е) зарада запослених држављана једне Стране уговорнице остварених у вези са улагањем на територији друге Стране уговорнице.

2. Трансфери из става 1. овог члана вршиће се без непотребног одлагања, у конвертибилној валути, у којој је капитал првобитно инвестиран, или у било којој другој конвертибилној валути договореној између улагача и Стране уговорнице. Трансфер ће бити извршен по званичном курсу који се примењује на дан трансфера на територији Стране уговорнице где се улагање реализује.

3. Независно од ст. 1. и 2. овог члана, Страна уговорница може, на основу домаћег законодавства, у доброј вери и на праведан и недискриминаторан начин, спречити трансфер у вези са:

- а) ликвидацијом, стечајем или заштитом права поверилаца;
- б) издавањем, трговином или пословањем са хартијама од вредности;
- в) кривичним или прекршајним казнама;
- г) финансијским извештавањем или чувањем евиденција о трансферима, када је неопходно ради помоћи у спровођењу закона или помоћи финансијским институцијама, или
- д) обезбеђењем извршења налога или пресуда у судском или управном поступку.

4. Страна уговорница неће захтевати од свог улагача да изврши трансфер, нити ће га казнити зато што није извршио трансфер прихода, зарада, профита или других

износа који су произишли или који се могу приписати улагању на територији друге Стране уговорнице.

5. Одредба става 4. овог члана не спречава Страну уговорницу да, у складу са домаћим законодавством, примењеним у доброј вери и на праведан и недискриминаторан начин, донесе меру који се односи на питања регулисана у ставу 3. тач. а) - д) овог члана.

6. Без обзира на одредбе ст. 1, 2. и 4. овог члана, и без ограничења у примени става 5. овог члана, Страна уговорница може, у доброј вери и на праведан и недискриминаторан начин, спречити или ограничити трансфер финансијске институције за или у корист огранка или лица повезаних са том институцијом, применом мера које се односе на одржавање безбедности, бонитета, поузданости или финансијске одговорности финансијских институција.

Привремене безбедносне мере

Члан 7.

1. Страна уговорница може усвојити или наставити да примењује мере које нису у складу са њеним обавезама из члана 6. овог споразума;

а) у случају озбиљног поремећаја платног биланса и спољних финансијских тешкоћа или њиховог превазилажења; или

б) у случају када, под изузетним околностима, кретање капитала или његово реализовање, може да проузрокује озбиљне тешкоће по макроекономско управљање, и макар делимичну примену монетарне и девизне политике.

2. Мере наведене у ставу 1. овог члана:

а) биће у складу са одредбама Споразума о чланству у Међународном монетарном фонду;

б) неће премашити обим који је неопходан да би се превазишле околности утврђене у ставу 1. овог члана;

в) биће привремене и престаће чим то дозволе услови; а о њима ће одмах бити обавештена друга Страна уговорница.

3. Одредбама овог члана не умањују се права које ужива и обавезе које Страна уговорница има по основу свог чланства у Међународном монетарном фонду.

Пренос права

Члан 8.

1. Ако Страна уговорница или њена овлашћена институција изврши плаћање накнаде штете свом улагачу на основу гаранције коју је дала за улагање на територији друге Стране уговорнице, друга Страна уговорница ће признати:

- а) суброгацију свих права и потраживања обештећеног улагача, до кога долази било на основу закона или на основу правног посла, и
- б) да је прва Страна уговорница или њена овлашћена институција на основу суброгације овлашћена да остварује таква права или реализује таква потраживања у истој мери као обештећени улагач и да је дужна да преузме обавезе које се односе на улагање.

2. Права и потраживања која су пренета суброгацијом не могу бити већа од првобитних права и потраживања улагача.

3. Суброгација у права и обавезе осигураног улагача односи се такође и на трансфер плаћања који се врши у складу са чланом 6. овог споразума.

Здравље, безбедност и мере заштите животне средине

Члан 9.

Стране уговорнице су сагласне да се узајамна улагања неће подстицати умањењем мера које се односе на здравље, безбедност или заштиту животне средине. Сходно томе, Страна уговорница се неће одрећи или на други начин одступити, или понудити одрицање или на други начин одступање од таквих мера да би подстакла оснивање, стицање, ширење или задржавање улагања на њеној територији.

Друштвена одговорност

Члан 10.

Свака Страна уговорница ће подстицати привредна друштва, која послују на њеној територији или су под њеном јурисдикцијом, да у оквиру свог пословања и унутрашње политике добровољно уграде међународно признате стандарде друштвено одговорног пословања које су Стране уговорнице одобриле или подржале, а који се односе на рад, животну средину, људска права, друштвене односе и борбу против корупције.

Општи изузеци

Члан 11.

1. Овај споразум не спречава Страну уговорницу да усвоји или задржи разумне мере предострожности, као што су:

- а) заштита улагача, депозитара, учесника на финансијском тржишту, осигураника, корисника полисе осигурања, или лица којима финансијске институције дугују фидуцијарну обавезу;
- б) одржавање сигурности, бонитета, интегритета или финансијске одговорности финансијских институција; и
- в) обезбеђивање интегритета и стабилности финансијског система Стране уговорнице.

2. Овај споразум се не примењује на недискриминаторске мере општег карактера које се односе на монетарну, девизну и кредитну политику или политику курса донету од стране органа власти.

3. Овај споразум:

- а) не обавезује Страну уговорницу да достави или дозволи приступ информацијама ако сматра да би њихово објављивање било супротно са њеним основним интересима безбедности;
- б) не спречава Страну уговорницу да предузима радње које сматра потребним ради заштите основних интереса безбедности:
 - (1) у вези трговине оружјем, муницијом и ратном опремом, прометом и трансакцијама других роба, материјала, услуга и технологија који се предузимају, посредно или непосредно, ради снабдевања војне или друге безбедносне институције,
 - (2) у време рата или у другим ванредним ситуацијама у међународним односима, или
 - (3) у вези спровођења националне политике или међународних споразума у погледу неширења нуклеарног оружја или других нуклеарно експлозивних направа; или
- в) не спречава Страну уговорницу од испуњења њених обавеза у складу са Повељом Уједињених нација ради очувања међународног мира и безбедности.

4. Овај споразум не обавезује Стране уговорнице да доставе или дозволе приступ информацијама чије би откривање спречило спровођење закона или би било супротно закону Стране уговорнице који штити поступак саветовања и креирања политике извршне власти, личну приватност или поверљивост финансијских послова и рачуна појединих клијената у финансијским институцијама.

5. У току поступка решавања спора у складу са овим споразумом:

а) Страна уговорница не мора да достави или дозволи приступ информацијама које су заштићене у складу са прописима у области конкуренције;

б) Страна уговорница не мора да достави или дозволи приступ информацијама које су привилеговане или заштићене од објављивања.

Ускраћивање погодности

Члан 12.

Свака Страна уговорница може укинути предности које пружа овај Споразум сваком улагачу дефинисаном у члану 3. и његовом улагању које је у власништву или је већински контролисано од улагача из треће земље која није Страна уговорница, ако:

а) Страна уговорница која укида предности не одржава дипломатске односе са том земљом; или

б) Страна уговорница која укида предности усвоји или примењује мере којима забрањује трансакције са таквим улагачем, или

в) улагач нема претежну пословну активност на територији друге Стране уговорнице.

Решавања спорова између Страна

Члан 13.

1. Спорови између Страна уговорница у вези са тумачењем или применом овог споразума решаваће се, по могућности, консултацијама и преговорима.

2. Ако се спор између Страна уговорница не може решити на овај начин у року од шест месеци од дана започињања преговора он ће, на захтев једне Стране уговорнице, бити поднет арбитражном суду.

3. Арбитражни суд из става 2. овог члана ће се конституисати на ad hoc основи, за сваки појединачни случај, на следећи начин: у року од три месеца од датума пријема захтева за арбитражу, свака Страна уговорница ће именовати по једног члана суда. Ова два члана ће у року од два месеца изабрати трећег члана - држављанина треће земље, који ће, уз сагласност обе Стране уговорнице, бити именован за председника арбитражног суда.

4. Ако се у роковима утврђеним у ставу 3. овог члана не конституише арбитражни суд, свака Страна уговорница може, у одсуству неког другог споразума, затражити од Председника Међународног суда правде да обави потребна именовања. Ако је Председник Међународног суда правде држављанин било једне или друге Стране уговорнице, или ако је на други начин спречен да обави ову функцију, затражиће се од Потпредседника Међународног суда правде да обави потребна именовања. Ако је потпредседник Међународног суда правде држављанин било једне или друге Стране уговорнице, или ако је и он спречен да обави ову функцију, свака Страна уговорница може затражити да следећи по старешинству члан Међународног суда правде, који није држављанин било једне или друге Стране уговорнице, обави потребна именовања.

5. Арбитражни суд ће одлучивати на основу одредаба овог споразума, као и опште прихваћених принципа и правила међународног права. Арбитражни суд доноси одлуке већином гласова. Ове одлуке су коначне и обавезујуће за обе Стране уговорнице.

6. Свака Страна уговорница ће сносити трошкове учешћа свог арбитра и својих представника у арбитражном поступку. Трошкове Председника и преостале трошкове подједнако ће сносити обе Стране уговорнице. Арбитражни суд може својом одлуком наложити да једна Страна уговорница сноси већи део трошкова, и оваква одлука ће бити обавезујућа за обе Стране уговорнице. Арбитражни суд утврђује сопствени поступак рада.

Решавање спорова између улагача и Стране домаћина

Члан 14.

1. Спорови између улагача једне Стране уговорнице и друге Стране уговорнице у вези са обавезама друге Стране уговорнице у односу на улагања улагача прве

Стране уговорнице по основу овог споразума решаваће се, кад год је то могуће, преговорима.

2. Ако се спорови наведени у ставу 1. овог члана не могу решити преговорима у року од шест месеци од дана пријема писменог захтева за решавање, било која страна у спору може поднети спор на решавање:

а) надлежном суду Стране уговорнице на чијој је територији извршено улагање; или

б) *ad hoc* арбитражном суду састављеном од три арбитра, основаном у складу са Арбитражним правилима Комисије Уједињених нација за трговинско право (UNCITRAL), или

в) Међународном центру за решавање инвестиционих спорова, у случају да су обе Стране уговорнице чланице Конвенције о решавању инвестиционих спорова између држава и држављана других држава, отворене за потписивање у Вашингтону 18. марта 1965. године,

г) арбитражном суду од три члана основаном у складу са Арбитражним правилима Међународног арбитражног суда Међународне трговинске коморе (ИСС) чије ће седиште бити на територији тужене стране.

3. Ако су улагач једне Стране уговорнице и друга Страна уговорнице или њен орган или правно лице у власништву или под већинском контролом државе закључили уговор о улагању у коме су предвидели поступак за решавање спорова, за спорове који проистичу из тог уговора примењује се искључиво поступак предвиђен уговором о улагању.

4. Улагач једне Стране уговорнице губи право на покретање и вођење судског или арбитражног поступка на основу става 2. овог члана у случају када је дошло до преноса права (суброгације) у смислу члана 8. овог споразума.

5. Улагач Стране уговорнице који тврди да је оштећен на основу екпропријације може поднети спор на решавање арбитражном суду предвиђеном у ставу 2. тач. (б)-(г) овог члана само ако се претходно обратио за заштиту суду или другом надлежном органу друге Стране уговорнице на основу члана 5. став 3. овог споразума, а тај суд или други надлежни орган је одбио његов захтев или део захтева

или није донео одлуку о његовом захтеву у року од 18 месеци од дана покретања поступка.

6. Арбитражна одлука донета на основу става 2. овог члана је коначна и обавезујућа за обе стране у спору и свака Страна уговорнице ће обезбедити њено извршење на својој територији .

Примена других одредаба

Члан 15.

1. Ако закони било које од Страна уговорница, односно међународни споразуми између Страна уговорница или други међународни споразуми чији су Стране уговорнице потписници или могу постати потписнице, садрже одредбе, којима се улагањима улагача друге Стране уговорнице, даје третман који је повољнији од третмана који се обезбеђује овим споразумом, такви закони и споразуми ће, у мери у којој су повољнији, имати предност над овим споразумом.

2. Одредбе овог члана неће се тумачити као обавеза улагача Стране уговорнице да се подвргне било каквом другом механизму решавања спорова са улагачем друге Стране уговорнице осим оног који је изричито предвиђен у члану 14. овог споразума.

Консултације

Члан 16.

Представници Страна уговорница ће одржати консултације, када је потребно, у вези са питањима која се односе на примену овог споразума. Консултације ће се одржати на предлог једне Стране уговорнице у месту и у време које ће се уговорити дипломатским путем.

Примена споразума

Члан 17.

Одредбе овог споразума односе се на улагања која су улагачи једне Стране уговорнице реализовали на територији друге Стране уговорнице и примењују се од дана његовог ступања на снагу. Одредбе споразума неће се примењивати на спорове или потраживања која су настала пре његовог ступања на снагу.

**Ступање на снагу,
трајање и престанак важења Споразума**

Члан 18.

Стране уговорнице ће писмено обавестити једна другу о испуњењу услова предвиђених националним законодавством за ступање на снагу овог споразума. Споразум ступа на снагу на дан пријема другог од ова два обавештења.

1. Овај споразум се закључује на период од десет година и аутоматски ће наставити да важи у сукцесивним периодима од по пет година, осим ако једна Страна уговорнице писмено не обавести другу Страну уговорницу, најмање дванаест месеци пре истека рока важења споразума, о својој намери да раскине Споразум.

2. У погледу улагања која су извршена пре датума престанка важења споразума, његове одредбе остају на снази у периоду од наредних десет година.

У ПОТВРДУ ЧЕГА су доле потписана лица, ваљано овлашћена од својих Влада, потписала овај споразум.

Потписано у _____ дана _____ . године у два оригинала, сваки на српском, _____ и енглеском језику, с тим што су сви текстови подједнако аутентични. У случају било какве разлике у тумачењу, меродаван је текст на енглеском језику.

ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

ЗА _____